

inclou
Gais i lesbianes en
l'educació

Introducció
a la diversitat
afectiva
i sexual

ELS QUADERNS DE L'INCLOU 0

Materials per al treball de la diversitat afectiva i sexual

Autors: José Pedro Martínez Carrasco, amb la col·laboració de Juan Antonio Ferriz Papí, Nat Pujol Cremades, José Ramón Samper i Ángeles Simonis Sanpedro (Área de Educación de DecideT, Asociación de Gays, lesbianas, bisexuales y transexuales de Alicante)

Traducció i adaptació: Iñaki Tofiño Quesada

Disseny: www.belhamdisseny.com

Maquetació: Atemps, SCCL – fonte@atemp.info

DECLARACIÓ DE DRETS DELS ESTUDIANTS LGBTQ (LESBIANES, GAIS, BISEXUALS, TRANSSEXUALS I QUE ES QÜESTIONEN LA SEVA SEXUALITAT)

Dret a rebre informació exacta i adequada sobre l'orientació sexual en els llibres de text i en altres materials educatius.

Dret a rebre informació imparcial sobre les contribucions que han produït tot al llarg de la història les lesbianes, gais, bisexuals i transgènere en totes les àrees del coneixement, entre les quals destaquen l'art, la literatura, la ciència, els esports, la història i les ciències socials.

Dret a tenir models positius, tant en persona com en el currículum; dret a una informació exacta sobre si mateixos/es, sense prejudicis, formulada per adults preparats que no tan sols informin als i les estudiants lgbtq sinó que els/les recolzin.

Dret a assistir a l'escola sense haver de patir violència verbal o física, de manera que l'educació i no la supervivència sigui la prioritat dels estudiants.

Dret d'assistir a escoles on el respecte i la dignitat de tots els i les estudiants, inclosos els/les estudiants lgbtq sigui una de les prioritats formulades per la inspecció educativa, recolzada per les autoritats locals i nacionals d'educació i que s'apliqui i es faci complir per la inspecció, la direcció dels centres i el professorat a l'aula.

Dret a formar part de tots els programes de recolzament que existeixen per a ajudar adolescents a superar les dificultats de l'adolescència.

Dret a tenir legisladors que garanteixin els seus drets constitucionals i lluitin per ells, en lloc de legisladors que reforcin l'odi i els prejudicis.

Dret a una educació lliure d'homofòbia i de discriminació.

Scott Bidstrup

(traducció al català d'Iñaki Tofiño).

Basat en un document adaptat per GLAAD/SFBA's Project 21 a partir de documents de Project 10 (Los Angeles Unified School District) i del document «Teaching and Counseling Gay & Lesbian Students Action Sheet» de la National Education Association (EE.UU.).

ASPECTES METODOLÒGICS I PROCEDIMENTALS

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Títol: Adolescència i diversitat afectiva i sexual

1.2 Àrea: Matèria transversal, no específica de cap àrea

1.3 Nucli: Educació afectiva i sexual

1.4 Tema: Sexualitat i afectivitat

1.5 Temps estimat:

A causa de la diferència entre els objectius i edats als quals està dedicada aquesta guia, la temporalització d'aquesta unitat didàctica variarà segons les necessitats, interessos i motivacions de l'alumnat. És per això que és fonamental el treball de correcció de l'activitat d'avaluació inicial que ens marcarà quines de les activitats aquí exposades són les més adequades. No oblidem que hi ha activitats interessants per a l'alumnat de Batxillerat però no per a Tercer d'ESO. D'aquesta forma, la durada d'aquesta unitat didàctica podrà variar segons el grau de profunditat que el propi alumnat requereixi.

1.6 Alumnat al qual es dirigeix:

En especial, alumnat de Tercer i Quart d'Educació Secundària Obligatòria (ESO), encara que algunes activitats també estan pensades per a Batxillerat i Formació Professional Específica de Grau Mig.

En aquests nivells, els/les alumnes estan en una etapa molt important de la seva vida no només des del punt de vista cognitiu sinó en el desenvolupament de la seva personalitat. La vivència de la sexualitat i l'afectivitat es converteix en aquestes edats en un punt bàsic en el desenvolupament futur de la seva personalitat. De per sí ja és una etapa difícil per a l'alumne/a i molt més si ha d'afrontar el

descobriment i reconeixement personal d'orientacions afectives/ sexuals que són ignorades per l'escola i fins i tot objecte de burles, insults... com són l'homosexualitat, la bisexualitat o la transsexualitat.

L'alumne que comença a ser conscient que l'orientació del seu desig no coincideix amb l'establerta per defecte per la societat actual pot viure diferents situacions que poden danyar el seu desenvolupament personal: sentir-se ignorat, estrany, aïllat, confús, al no existir models positius en la societat o en l'institut; ser objecte de burles o de violència física per part dels seus propis companys o fins i tot del personal docent; pensar que la seva situació és única o fins i tot antinatural al no conèixer altres possibles opcions o formes de viure la seva sexualitat i afectivitat. Curiosament un dels objectius bàsics del sistema educatiu és la sociabilització de l'individu en el món que l'envolta en igualtat d'oportunitats i drets. No obstant això, tot exposat el que hem exposat fins ara pot originar justament el contrari: aïllament de l'alumne/a i una falsa incorporació a la societat actual plena de prejudicis.

Aquesta unitat didàctica no només pretén oferir una possible resposta a aquest(e)s alumnes sinó també a mostrar a l'alumnat heterosexual la validesa i dignitat de qual-sevol forma de viure la sexualitat i l'afectivitat.

1.7 Metodologia:

Consideracions metodològiques

La presència de continguts actitudinals implica una dinàmica basada en la reflexió, el debat, la confrontació cognitiva d'idees i per descomptat l'eliminació d'idees prèvies negatives que la societat i els mitjans de comunicació han anat desenvolupant.

És per tant molt important l'adequat desenvolupament dels continguts procedimentals per a l'adquisició dels objectius plantejats inicialment. Per a això és imprescindible que tot

el treball es realitzi fomentant un clima de participació respectuosa i activa per part dels alumnes. Així l'aplicació de la unitat didàctica ha de basar-se no en una mera exposició de continguts conceptuals sinó en un procés d'ensenyament/aprenentatge basat en la identificació d'idees prèvies i la construcció de continguts d'una forma significativa.

La present unitat didàctica està articulada en una sèrie d'activitats (10 en total) on es van desenvolupant els diferents continguts a tractar.

Per facilitar la comprensió dels continguts aquest material didàctic compta amb un marc teòric on el/la docent trobarà explicats els diferents aspectes a tractar. En cadascuns dels apartats de dit marc s'assenyalen les activitats concretes que han de desenvolupar-se en cada cas.

Espais i distribució per grups

Aquestes activitats es realitzaran en la pròpia aula amb un grup classe (25-30 alumnes com a màxim per garantir la major participació possible). La distribució per grups es podrà realitzar en l'ordre habitual de les taules en l'aula encara que és preferible en forma d'U per afavorir la implicació dels/de les alumnes.

Es recomana que per a cada activitat l'alumne/a faci un treball individual (omplint les respostes a les diferents activitats) per passar posteriorment a una exposició pública on expressi les seves opinions i poder així generar un debat entre els/les alumnes. D'aquesta forma es pretén generar una confrontació cognitiva que enriqueixi i maduri les seves opinions.

1.8 Avaluació:

Se seguirà una metodologia constructivista basada en els coneixements previs dels alumnes.

1.9 Materials i recursos didàctics:

Quadern d'activitats.

Pissarra i guix.

2. OBJECTIUS

1. Entendre la vivència de la sexualitat com una opció personal i en conseqüència respectar les diversitat afectiva i sexual
2. Comprendre que la vivència de la sexualitat i l'afectivitat és àmplia i plena de matisos tots perfectament respectables.
3. Conèixer que l'homosexualitat i la bisexualitat són altres formes de viure la sexualitat humana.
4. Fomentar el respecte cap a tot tipus de persones, independentment de la seva orientació sexual/afectiva o de la seva identitat de gènere.
5. Eliminar tabús, tòpics, prejudicis, informacions incorrectes i models socials poc o gens respectuosos cap a les persones lgbtq (lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals o que es qüestionen la seva sexualitat).
6. Proposar models socials i familiars diversos com una part més de la riquesa de l'ésser humà.

3. VERTEBRACIÓ DE LA UNITAT

El present material didàctic està constituït per quatre elements bàsics:

- Aspectes metodològics i procedimentals: S'hi inclouen els diferents elements que permeten el desenvolupament d'aquests materials (objectius, continguts, metodologia i avaluació).
- Marc Teòric: Aquí s'expliquen diferents conceptes que permeten al/a la professor/a estudiar, analitzar i comprendre el centre d'interès d'aquests materials. Igualment s'assenyalen per a cada concepte a estudiar quines activitats han de realitzar-se.
- Bibliografia: S'assenyalen diferents materials, com ara llibres, revistes, assaigs, pel·lícules, adreces de correus electrònics... on el/la professor/a pot buscar més informació.

- Quadern d'activitats: Aquí s'inclouen les activitats que es poden proposar a l'alumnat, en format fotocopiable per facilitar-ne l'ús i la distribució.

Per a utilitzar aquests materials didàctics correctament s'han de llegir primer el marc teòric, on el/la professor/a podrà triar quins aspectes i activitats considera més interessants. Recordem que aquestes activitats estan convenientment explicades en el Quadern d'Activitats.

4. CONTINGUTS

4.1 Continguts conceptuals

1. Concepte d'homosexualitat, heterosexualitat, lesbianisme i transsexualitat.
2. Ampliació del concepte d'homosexualitat en el seu vessant afectiu i social.
3. Diferenciació entre identitat de gènere i orientació sexual.
4. Models positius de personatges històrics gais i lesbianes al llarg de la història.
5. Breu referència a la situació actual del col·lectiu lgbt al nostre país i al món.

4.2 Continguts procedimentals

1. Relació i diferenciació de diferents conceptes: homosexualitat, gais, lesbianes, transsexualitat masculina, transsexualitat femenina, transvestisme, bisexualitat, homofòbia...
2. Interpretació d'enquestes com mètode d'assumpció de rols.
3. Identificació de diferents personatges històrics gais i lesbianes i la seva aportació a la ciència, la literatura, les arts, etc.
4. Interpretació i anàlisi de diferents lectures en relació a l'homosexualitat.
5. Participació en debats i pluja d'idees de forma respectuosa i que fomenti la participació.
6. Identificació i breu anàlisi dels diferents models que els mitjans de comunicació desenvolupen entorn del col·lectiu lgbt.

4.3 Continguts actitudinals

1. Foment d'actituds respectuoses cap a qualsevol persona independentment de la seva orientació sexual.
2. Enriquiment de la pluralitat en la concepció de la vivència de la sexualitat i afectivitat en l'adolescent.
3. Reconeixement d'altres realitats i formes de pensar.
4. Foment de postures crítiques cap a actituds homòfobes.
5. Crítica cap als diferents models i rols que apareixen en els mitjans de comunicació en relació a l'homosexualitat i la transsexualitat.

4.4 Continguts transversals

1. Educació sexual: es pretén fomentar la riquesa de la vivència de l'experiència sexual i afectiva de l'ésser humà.
2. Educació per la pau: pretenem eliminar prejudicis, pors i fòbies cap a les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals per intentar construir una societat basada en el respecte i la tolerància.
3. Educació moral i cívica: el respecte i la tolerància cap a tot tipus de grups minoritaris d'una societat és la base d'un Estat democràtic. Per aquest motiu, aquesta unitat persegueix igualment la consecució d'objectius didàctics relacionats amb l'educació moral i cívica.
4. Educació per a la igualtat de sexes: si els gais ja estan discriminats en la nostra societat, pitjor és la situació de les lesbianes. Són discriminades pel fet de ser homosexuals i pel fet de ser dones. És per això que l'educació per a la igualtat de sexes juga també un paper molt important en aquesta unitat didàctica.

5 i 6. SEQÜÈNCIES CONCRETES I ACTIVITATS

Hem fet una doble classificació de les activitats per facilitar la seva integració en el desenvolupament de la unitat didàctica:

a) Classificació didàctica:

- Activitats d'identificació d'idees prèvies. Aquesta activitat inicial servirà perquè el/la professor/a determini quin és el grau de coneixement inicial dels alumnes sobre el tema. Aquest qüestionari s'hauria de passar alguns dies abans de l'inici de l'aplicació de la unitat didàctica per poder estudiar la resposta dels/de les alumnes i a partir d'això poder planificar adequadament el seu desenvolupament. ACTIVITAT 1.
- Activitats de presentació de continguts. Aquestes activitats pretenen fer una introducció als diferents continguts que posteriorment es van a desenvolupar i permeten a l'alumnat «anar entrant en matèria». ACTIVITAT 2.
- Activitats de desenvolupament de continguts. En elles ens anem endinsant en el desenvolupament dels continguts a tractar. ACTIVITATS 6, 7, 8 i 9.
- Activitats de reforç i ampliació. La realització d'aquestes activitats pretén emfatitzar els continguts adquirits anteriorment. D'aquesta forma volem atendre a la diversitat cognitiva de l'alumnat: hi ha activitats que reforcen allò que ja s'ha tractat i d'altres que ho amplien. Així s'atén aquelles persones que no hagin adquirit els coneixements ja treballats i es permet a la resta anar adquirint nous conceptes. ACTIVITATS 3, 4 i 5.
- Activitat d'avaluació. Finalment es procedirà a una activitat en forma de petit qüestionari anònim per conèixer si les idees prèvies de l'alumnat han sofert modificacions. Es pretén conèixer no només el grau de coneixements conceptuals adquirits sinó també la variació actitudinal que s'hagi pogut produir. ACTIVITAT 10.

b) Classificació en funció dels objectius.

Igualment hem classificat aquestes mateixes activitats en funció dels objectius que hem pretès arribar a:

- Conceptualització. Aquestes activitats pretenen definir conceptes i idees bàsiques per entendre els continguts a desenvolupar. ACTIVITATS 1, 7, 8, 9 i 10.
- Sensibilització. La comprensió de la problemàtica associada a l'homosexualitat no passa només per conèixer els conceptes bàsics sinó per apreciar les dificultats que les persones homosexuals, lesbianes i transsexuals en general, i els/les adolescents en particular, han de passar. Amb aquestes activitats es pretén que l'alumnat es «faci una idea» de tot el dolor, frustració i marginació que aquest col·lectiu segueix patint per la mesquinesa d'alguns sectors de la societat. ACTIVITATS 2, 3, 4, 5 i 6.

Finalment indicarem que cadascuna de les activitats proposades ve dissenyada en forma de fitxa on s'assenyalen els següents elements per a facilitar la seva realització:

- Número i nom de l'activitat.
- Tipus d'activitat.
- Objectius didàctics.
- Metodologia a seguir: recursos, distribució de l'alumnat (individual, petit grup, grup de discussió, grup classe, gran grup), alumnes als quals va dirigit (nivell i etapa).
- Descripció de l'activitat: s'indica quins passos s'han de seguir per dur a terme l'activitat.

7. AVALUACIÓ

7.1 Consideracions prèvies

L'avaluació constitueix un element fonamental del procés d'ensenyament/aprenentatge i

actua com un mecanisme de retroalimentació on la informació rebuda modela aquest procés. L'avaluació ens aporta dades no només sobre el grau de consecució dels objectius plantejats inicialment a l'alumnat (avaluació del procés d'aprenentatge) sinó també sobre el fet que l'aplicació de la unitat didàctica pugui necessitar correccions o modificacions (avaluació del procés d'ensenyament).

7.2 Avaluació del procés d'aprenentatge

No ha de basar-se en una simple qualificació del grau d'adquisició dels continguts sinó en l'estudi de la consecució per part de l'alumnat dels objectius inicialment proposats. Aquesta avaluació es pot estructurar en l'observació detallada de la participació dels/de les alumnes i en la resposta a un qüestionari d'avaluació final. Els criteris d'avaluació giraran entorn de les següents premisses:

1. Comprensió de la vivència de la sexualitat com una opció personal.
2. Respecte cap a totes les persones, independentment de la seva orientació sexual/afectiva o de la seva identitat de gènere.
3. Necessitat de fomentar la creació d'una societat lliure de prejudicis, models socials inadequats i desinformacions sobre la realitat homosexual i transsexual.
4. Conceptes d'homosexualitat, heterosexualitat, lesbianisme, transsexualitat i homofòbia.
5. Foment d'actituds crítiques cap a postures homofòbiques.

7.3 Avaluació del procés d'ensenyament

Encara que aquesta no és la primera aproximació que es fa al tema de la diversitat afectiva i sexual en els centres d'ensenyament secundari, la veritat és que hi ha ben pocs estudis o treballs previs. És per això que aquest material ha de restar obert a futures

modificacions en funció de les necessitats, els interessos i les motivacions de l'alumnat. D'aquesta forma tant les activitats d'avaluació inicial (activitat I) com final (activitat IO) són eines fonamentals per a determinar el grau de consecució dels objectius didàctics proposats inicialment. Igualment ens servirà per determinar quins continguts mereixen ser treballats més intensament o potser d'altres formes. També ens donarà informació per determinar quins altres continguts falten i com es podrien treballar. No podem oblidar l'observació directa de les reaccions i opinions de l'alumnat en classe, que fora convenient que es recollissin en un quadern o diari de classe. El posterior estudi de les informacions recollides en aquests dos instruments d'avaluació del procés d'ensenyament (activitats I i IO i diari de classe) ens haurien d'ajudar a reflexionar per canviar les activitats, modificar-les, eliminar algunes o crear altres així com per canviar qualsevol dels elements d'aquesta unitat (objectius, continguts, metodologia i avaluació).

8. BIBLIOGRAFIA I RECURSOS

8.1 Documents de caràcter introductoris

INCLOU, gais i lesbianes en l'educació. *Gent com tu? Adolescència i diversitat sexual*. Barcelona: Viena, 2004

CASTER, Wendy. *Manual de sexo lésbico*. Henar Conde (traductora). Barcelona: Laertes, 1996.

DRILL, Esther; McDONALD, Heather; ODES, Rebecca. *¡Descúbrete! Una nueva visión del cuerpo, la mente y la vida de las chicas*. Laura Manera (traductora). Barcelona: Ediciones B, 2000.

En clave gay: todo lo que deberíamos saber. Barcelona: Egales, 2001.

MIRA, Alberto. *Para entendernos. Diccionario de cultura homosexual, gay y lesbica.* Barcelona: Llibres de l'Índex, 1999.

QUILES, Jennifer. *Más que amigas.* Barcelona: Plaza & Janés, 2002.

RUSSELL, Paul. *100 gays. Una lista ordenada de los gays y las lesbianas más influyentes del pasado y del presente.*

Alejandra Devoto (traductora). Barcelona: Juventud, 1997.

TODÓ, Lluís Maria. *Carta a un adolescent gai.* Barcelona: Columna, 2002.

VIÑUALES, Olga. *Identidades lésbicas. Discursos y prácticas.* Barcelona: Bellaterra, 2000.

8.2 Literatura infantil

BOESCHE, Susanne. *La Martona viu amb l'Eric i en Martí.*

Wladimir Padrós (traductor). Barcelona: Institut Lambda, 1986.

NEWMAN, Leslie. *Paula tiene dos mamás.* Barcelona: Bellaterra, 2003.

RECIO, Carles. *El príncep enamorat.* Barcelona: Llibres de l'Índex, 2001.

SOODEEN, Vanessa. *Les meves mames.* Meritxell Tenia (traductora). Barcelona: Mairi, 2004.

8.3 Literatura juvenil

AROLD, Marliese. *Sandra ama a Meike.* Núria Santos (traductora). Santa Marta de Tormes: Lóquez, 1997.

BAILY, Jaime. *No se lo digas a nadie.* Barcelona: Seix Barral, 1999.

BROWN, Rita Mae. *Frutos de rubí.* Jorge Binaghi (traductor). Madrid: Horas y Horas, 1995.

CELA, Jaume. *La crida del mar.* Barcelona: La Galera, 1996.

GÓMEZ OJEA, Carmen. *Nunca soñé contigo.* Santa Marta de Tormes: Lóquez, 2000.

LEAVITT, David. *El llenguatge perdut de les grues.* Lluís Comes (traductor). Barcelona: Columna, 1987.

MOLL, Sònia. *L'últim estrip d'aire.* Barcelona: Cruilla, 1998.

RIERA, Carme. *Te deix, amor, la mar com a penyora.* Barcelona: Columna, 1998.

SCHIMEL, Lawrence (editor). *Ells s'estimen. Poemes d'amor entre homes.*

Dolors Udina (traductora); Jaume Creus (traductor); Víctor Planxat (traductor). Barcelona: Llibres de l'Índex, 1999.

TODÓ, Lluís Maria. *Isaac i els dubtes.* Barcelona: La Magrana, 2003.

TODÓ, Lluís Maria. *El cant dels adéus.* Barcelona: Columna, 2001.

UHLMAN, Fred. *L'amic retrobat.* Dolors Udina (traductora). Barcelona: Columna, 2002.

UHLMAN, Fred. *L'ànima valenta.* Dolors Udina (traductora). Barcelona: Columna, 1999.

WARREN, Patricia Nell. *El corredor de fondo.* Montserrat Triviño (traductora). Barcelona: Egales, 2002.

WHITE, Edmund. *La història particular d'un noi.* Carme Geronès (traductora). Barcelona: Destino, 1982.

8.4 Autoacceptació. Relats personals

GENERELO, Jesús; RÍOS, Marcos. *Mi primera vez: 100 historias de amor y erotismo entre hombres.*

Barcelona: Ediciones de la Tempestad, 2003.

GIMENO, Beatriz. *Primeras caricias: 50 mujeres cuentan su primera experiencia con una mujer.*

Barcelona: Ediciones de la Tempestad, 2002.

LLOPART, Alfonso. *Salir del armario.*

Madrid: Temas de hoy, 2000.

SANDERSON, Terry. *¿Entiendes o qué?*

David Vázquez (traductor). Barcelona: Grijalbo, 2001.

SORIANO, Sonia. *Cómo se vive la homosexualidad y el lesbianismo.*

Salamanca: Amarú, 1999.

8.5 Família

ASSOCIACIÓ DE PARES I MARES DE GAIS I LESBIANES; GRUP JOVE DE LA CGL. *Com dir-ho als pares.*

Barcelona: Coordinadora Gai Lesbiana.

HERDT, Gilbert; KOFF, Bruce. *Gestión familiar de la homosexualidad.*

Víctor Pozanco (traductor). Barcelona: Bellaterra, 2002.

RIESENFELD, Rinna. *Papá, mamá, soy gay.*

México: Grijalbo, 2000.

8.6 Història

BOSWELL, John. *Cristianismo, tolerancia social y homosexualidad.*

Marco Aurelio Galmarini (traductor). Barcelona: El Aleph, 1998.

FERNANDEZ, Dominique. *El rapto de Ganímedes.*

Beatriz Ibarra (traductora). Madrid: Tecnos, 1992.

FLUVIÀ, Armand de. *El moviment gai a la clandestinitat del franquisme (1970-1975).*

Barcelona: Laertes, 2003.

HADLEIGH, Boze. *Las películas de gays y lesbianas: estrellas, directores, personajes y críticos.*

Núria Pujols (traductora). Barcelona: Paidós, 1996.

MONDIMORE, Francis Mark. *Una historia natural de la homosexualidad.*

Mireille Jaumà (traductora). Barcelona: Paidós, 1998.

PETIT, Jordi. *25 años más. Una perspectiva sobre el pasado, el presente y el futuro del movimiento de glbt.*

Barcelona: Icària, 2003.

SANFELIU, Luz. *Juego de damas: aproximación histórica al homoerotismo femenino.*

Málaga: Universidad de Málaga, 1996.

SASLOW, James M. *Ganímedes en el Renacimiento: homosexualidad en el arte y sociedad.*

Belén Fortea (traductora). Hondarribia: Nerea, 1989.

SÉEL, Pierre; LE BITOUX, Jean. *Pierre Séel, deportado homosexual.*

José Miguel Marcén (traductor). Barcelona: Bellaterra, 2001.

8.7 Societat

ALIAGA, Juan Vicente; CORTÉS, José Miguel. *Identidad y diferencia: sobre la cultura gay en España.*

Barcelona: Egales, 1997.

BORRILLO, Daniel. *Homofobia.*

Barcelona: Bellaterra, 2001.

ERIBON, Didier. *Identidades*. José Miguel Marcén (traductor). Barcelona: Bellaterra, 2000.

ERIBON, Didier. *Reflexiones sobre la cuestión gay*. Jaime Zulaika (traductor). Barcelona: Anagrama, 2001.

GUASCH, Òscar (coordinador). *Sociologia de la sexualitat*. Barcelona: Pòrtic, 2002.

SULLIVAN, Andrew. *Prácticamente normal: una argumentación sobre la homosexualidad*. Alejandro Palomas (traductor). Barcelona: Alba, 1999.

VIÑUALES, Olga. *Lesbofobia*. Barcelona: Bellaterra, 2002.

8.8 Educació, recursos didàctics

ALONSO, Julián; BURGOS, Valentín; GONZÁLEZ, José Manuel; MONTENEGRO, Manuel. *El respeto a la diferencia por orientación sexual : homosexualidad y lesbianismo en el aula*. Oviedo: Xente Gai Astur, 2002.

CGL. *25 qüestions sobre l'orientació sexual*. Barcelona: Coordinadora Gai Lesbiana, 2000.

COGAM. *La orientación sexual y el sistema educativo español*. Madrid: Colectivo de Lesbianas, Gays, Bisexuales y Transexuales de Madrid.

CRUZ, Carlos de la. *Guía para trabajar en el tiempo libre la diversidad de orientación sexual*. Madrid: Consejo de la Juventud de España, 2001.

JENNINGS, Kevin (editor). *One Teacher in Ten: Gay and Lesbian Educators Tell Their Stories*. Los Angeles: Alyson Publications, 1994.

VV. AA. *Els quaderns de l'Inclou. Materials per al treball de la diversitat afectiva i sexual*. Barcelona: Inclou, 2005.

It's Elementary. És fonamental: parlar de l'homosexualitat a l'escola [vídeo]. Barcelona: Fundació Jaume Bofill (video serveis de cultura popular), 2001.

Nessuno uguale: adolescenti e omosessualità [vídeo].

Milà: Associazione genitori, parenti e amici di omosessuali.

8.9 Algunes pel·lícules per a adolescents

Beautiful thing (Hettie MacDonald, 1996): història de dos nois adolescents de classe obrera a un barri de Londres, que s'enamoren.

Fucking Åmål (Lukas Moodysson, 1999): història d'amor entre dues noies adolescents que viuen a un poble suec anomenat Åmål.

Mi vida rosa (Alain Berliner, 1997): què passa quan un nen francès de classe mitjana-alta té claríssim que és una nena?

Són 3 pel·lícules fresques, especialment la darrera, i amb molt sentit de l'humor, que fan reflexionar sobre els prejudicis, les pors i dificultats d'acceptació de la diferència.

Kràmpack (Cesc Gay, 2000): descobriment de l'amor i el sexe per part de dos amics de 15 anys que passen un estiu a la costa catalana.

Get Real (Simon Shore, 1998): enamorament d'un adolescent obertament gai i un altre d'armaritzat en un col·legi anglès.

Billy Elliot (Stephen Daldry, 2000): un nen de família obrera anglesa vol ser ballarí. Confrontació amb les expectatives dels pares i controvèrsia respecte els rols de gènere.

Stonewall (Nigel Finch, 1995): història de la revolta de Stonewall, l'any 1969 a Nova York,

considerada l'inici de la reivindicació de drets de lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals.

9. ASSOCIACIONS I COL·LECTIUS

INCLOU: gais i lesbianes en l'educació

www.inclou.org
info@inclou.org

DECIDET, Asociación de lesbianas, gays, bisexuales y transexuales de Alicante

www.decidet.org

COORDINADORA GAI-LESBIANA

900 601 601 (tot l'any de 18:00 a 22:00)

www.cogailes.org
e-ros@cogailes.org

Servei d'informació (EAGLE, Col·lectiu d'Igt de Lleida)

Rambla Ferran 22, 3r, 2a

25007-Lleida

973 231609

eagle@lleida.org

H20, gais i lesbianes del Camp de Tarragona

www.h2oweb.org

ACORD (Assessorament, Counselling, Orientació i Recursos per a Lesbianes)

acord@yahoo.es

93 296 69 25

Aula de la dona (Casal de cultura)

Nemesi Valls, 35 2n pis

08210-Barberà del Vallès

93 729 71 71 ext. 221

Servei d'orientació i ajuda a dones lesbianes

Servei de promoció de la dona

(Ajuntament de Terrassa)

Nou de Sant Pere, 36

08221-Terrassa

93 785 02 29

casa.galeria@terrassa.org

Col·lectiu Lambda de València

www.colectivolambda.com

Fundación Triángulo

www.fundaciontriangulo.es

COGAM - Educación

www.cogam.org/educacion

Amnistia Internacional

Pàgina web d'Amnistia Internacional sobre grups sexuals minoritaris.

www.es.amnesty.org/temas/minorias

FELGT (Federación Estatal de Lesbianas y Gays)

Des d'aquí es pot accedir a moltes associacions de tot l'Estat espanyol.

www.felgt.org

MARC TEÒRIC

En aquest apartat farem una breu aproximació teòrica al tema de la diversitat afectiva i sexual. També donarem les instruccions i consells per desenvolupar les diferents activitats que es proposen als/a les alumnes.

Què és l'homosexualitat?

És l'orientació afectiva i sexual d'una persona cap a altres del seu mateix sexe/gènere. En el cas del sexe masculí parlem de «gais» i en el de les dones, de «lesbianes». Si l'atracció fora cap a persones d'ambdós sexes, aquesta persona (sigui dona o home) seria «bisexual». Cal insistir que l'homosexualitat, malgrat el seu nom, no fa referència exclusivament a qüestions sexuals sinó també a afectes i sentiments. D'aquí, per exemple, que aquesta unitat didàctica faci referència al concepte de «diversitat afectiva i sexual» per remarcar l'amplitud de l'homosexualitat com a part integral d'una persona que va més enllà d'allò que és purament sexual.

No s'ha de confondre l'homosexualitat amb la transsexualitat, el transvestisme o el transformisme. Una persona transsexual és aquella persona que té un cos físic (**sexe**) que no coincideix amb la seva **identitat de gènere**. Per la seva banda, un transformista és la persona que realitza espectacles en els quals vesteix amb robes que socialment s'assignen a l'altre gènere (**rol de gènere**). Una persona transvestida gaudeix vestint-se amb robes d'un gènere que no és el seu. Cal indicar que ser transsexual, transvestit o transformista no té res a veure amb **l'orientació afectiva i sexual** de la persona.

S'ha intentat buscar raons per a explicar l'origen de l'homosexualitat i la bisexualitat: psicològiques, endocrinològiques, genètiques, ambientals... o una barreja de totes, però cap no està comprovada. El que és clar és que l'orientació sexual no és cap desajustament o malaltia mental. Per a la persona homosexual, la seva orientació és natural i

no modificable de la mateixa manera que ho és per a una persona heterosexual. És a dir, «obligar» a una persona homosexual a canviar la seva forma d'ésser va en contra de la seva naturalesa i podria comportar greus problemes de salut. Recordem que fins a fa uns anys es considerava l'homosexualitat com una malaltia i fins i tot es van engegar processos de «curació» que arribaven a utilitzar electroshocks.

Ser gai o lesbiana és quelcom involuntari, no triat. Se sol descobrir en durant la preadolescència i en l'adolescència, encara que hi ha persones que ho descobreixen més endavant. De tota manera cal dir que sol ser un procés de descobriment en etapes i no totes les persones desenvolupen una identitat total homosexual i bisexual.

ACTIVITATS 1, 2, 9 i 10

Diferències entre sexe, identitat de gènere, orientació afectiva i sexual i rol de gènere.

Sexe. Ens referim als genitals externs i interns d'una persona. En el cas dels nois, el penis, els testicles i la resta de l'aparell reproductor masculí (aleshores parlem de barons). En el cas de les noies, la vulva, l'úter, la vagina i la resta de l'aparell reproductor femení (femelles).

Identitat de gènere. Sentiment íntim i profund de pertinença a un gènere en concret. Es pot ser home o dona independentment del sexe que un tingui en néixer: és a dir, una persona amb testicles i penis pot saber-se i sentir-se dona o bé una persona amb aparell reproductor femení pot saber-se i sentir-se home. En aquest cas, quan la identitat de gènere no coincideix amb el sexe es parla d'una persona transsexual.

Orientació afectiva i sexual. Orientació del desig i l'afectivitat, que pot ser de diferents tipus:

- Homosexual. Si l'afectivitat de la persona es dirigeix a persones del mateix sexe/gènere.

- b) Heterosexual. Si aquesta afectivitat està dirigida a persones de l'altre sexe/gènere.
- c) Bisexualitat. L'afectivitat està dirigida a persones d'ambdós sexes/gèneres (encara que no necessàriament alhora).

Rol de gènere. Conjunt d'usos, maneres i comportaments associats culturalment a un o altre sexe. Es pot parlar de masculinitat i feminitat. En la nostra societat, on el masculí segueix dominant, es veuen com masculines o femenines determinades professions o formes de vestir.

Cadascun dels aspectes anteriors són totalment independents, encara que en una majoria de persones solen apuntar tots ells en la mateixa direcció més o menys. Per exemple: pot donar-se el cas d'una persona nascuda amb genitals de femella que s'identifiqui com a dona (identitat de gènere femenina) però a qui li agradin les noies (orientació sexual homosexual) i el rol de gènere de la qual sigui més aviat masculí (li agradi vestir-se amb pantalons, pèl curt...). Ens trobarem aleshores davant d'una dona lesbiana d'aspecte masculí. Un cas diferent fora el d'una persona nascuda amb genitals masculins, la identitat de gènere de la qual sigui femenina (s'identifica com a dona) i que se senti atreta pels nois (orientació heterosexual). Ens trobem davant d'una dona transsexual heterosexual.

Com es pot veure, hi ha moltes possibilitats, encara que algunes són més comunes que altres.

ACTIVITATS 6, 7 i 8

Què passa amb els adolescents gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals?

En els centres de secundària hi ha adolescents homosexuals, bisexuals i transsexuals. Aquesta és una realitat que no es pot negar. Quan descobreixen la seva orientació sexual, molts d'aquests adolescents tendeixen a amagar-la davant dels altres per por a les seves burles, insults o discriminació.

Ja coneixem tots els canvis que els/les nos-

tres alumnes sofreixen en l'adolescència i en la pubertat. Si a això li afegim el descobriment de la seva homosexualitat podem imaginar-nos els seus sentiments de solitud, angoixa i por, ja que avui dia l'homosexualitat segueix sent un tema tabú o fins i tot objecte de burla i rebuig. És per tant necessari generar en els centres i en la realitat que envolta a l'adolescent un clima de confiança que els permeti afermar la seva autoestima i el seu correcte desenvolupament personal en llibertat.

ACTIVITAT 7

Com és un homosexual o un bisexual?

Excepte per la seva orientació afectiva i sexual, no hi ha res que distingeixi un homosexual o un bisexual d'un heterosexual. El fet de tenir «ploma» no és comú en tots els gais i lesbianes ni tampoc exclou d'una determinada orientació sexual. La ploma és un ritual de complicitat i venjança, un codi compartit. No és que es noti que un és gai o lesbiana; és no donar-hi la més mínima importància. L'expressió més coneguda de la ploma és el canvi de gènere, homes gais que parlen en femení de sí mateixos o dels altres, però la ploma és molt més que això. És una manera de parlar i de comportar-se que implica exageració, rebuig de les normes, la construcció d'una imatge teatral que es burla dels estereotips.

No existeixen professions o aficions específiques d'aquest col·lectiu; qualsevol persona pot ser arquitecte, decorador, advocat, professor, electricista... independentment de la seva orientació afectiva i sexual o de la seva identitat de gènere, de la mateixa forma que no existeixen professions específiques per a la dona (en aquest sentit la lluita de la dona per la seva entrada en certes professions ha estat molt positiva). Igualment existeixen persones homosexuals, bisexuals i transsexuals en tots els grups i classes socials, en qualsevol nivell econòmic (n'hi ha a l'atur, amb alt poder adquisitiu, n'hi ha que els costa arribar a final de mes...) o acadèmic. A més, com és

evident, poden viure en qualsevol entorn social (en pobles petits o en grans ciutats)
ACTIVITAT 5

Homofòbia: definició i conseqüències socials.

L'homofòbia és el rebuig, la por irracional o la discriminació cap a les persones homosexuals (gais i lesbianes encara que per a aquest últim cas també existeix el terme «lesbofòbia»). Igualment existeix la «transfòbia», dirigida cap a les persones transsexuals. Tant l'homofòbia com la transfòbia poden generar violència física o verbal, discriminació laboral, social... Aquesta violència pot presentar-se de forma subtil, ja que vivim en una societat on només es fa referència a models heterosexuais i els homosexuals són silenciats o menyspreats.

En l'ambient educatiu aquest silenci i aquest rebuig obliga a molt(e)s alumnes gays, lesbianes i transsexuals a «amagar-se» i a no poder no expressar-se en llibertat. Més aviat pateixen rebuig i burles en molts casos i això pot dificultar el ple desenvolupament de la seva personalitat.

ACTIVITATS 2, 4, 9 i 10.

Transsexualitat.

Especial atenció mereix la transsexualitat. Si l'homosexualitat, generalment, està associada a referents escassament positius, la transsexualitat ve marcada per un gran desconeixement i rebuig i en alguns casos per una marginalitat forçada. Per a entendre més aquest concepte convidem a la lectura del text de l'ACTIVITAT 8.

Homosexualitat i salut.

Els gays, lesbianes, bisexuals i transsexuals, pel fet de ser-ho, no tenen major o menor possibilitat de contraure certes malalties. El cas de la SIDA és el més cridaner perquè sempre s'associa a aquest col·lectiu quan en realitat no existeixen grups de risc sinó pràctiques de risc comunes a tota la població (sigui o no sigui lgbt).

Homosexualitat i legislació.

A Espanya, la Constitució garanteix la igualtat dels/de les ciutadan(e)s i el dret a no ser discriminat independentment de les circumstàncies personals de cadascú. És més, certes lleis com el Codi Penal consideren l'homofòbia com un agreujant en el cas d'agressió. Desgraciadament això no ocorre en tots els països: en alguns Estats és delictes la pràctica de relacions sexuals entre persones del mateix sexe o directament l'homosexualitat (castigada fins i tot amb la pena de mort).
ACTIVITATS 5, 9 i 10.

«Sortir de l'armari».

Amb aquesta expressió s'entén el reconeixement davant terceres persones de la pròpia homosexualitat (amics, família...). S'ha de fer sempre en el moment en el qual la persona ho vulgui fer i davant les persones que consideri adequades. Recordem que ha de ser una decisió lliure, mai imposada, ja que en molts casos pot ser una qüestió delicada. Una persona homosexual no té per què compartir la seva orientació afectiva i sexual amb tothom si ell/ella no vol: sempre ha de ser una opció personal. A més, cal indicar que aquesta «sortida de l'armari» és exclusiva dels homosexuals ja que cap heterosexual ha de passar per aquesta situació; per defecte, se suposa que tothom és heterosexual fins que no es demostrï el contrari. Una presumpció d'heterosexualitat que pot fer molt de mal als adolescents lgbtq.

En el cas de l'adolescent, la qüestió és més complexa per diferents aspectes que desenvolupem en el següent punt.

ACTIVITAT 3.

Adolescents gays, lesbianes i transsexuals en els instituts.

Encara que en el desenvolupament de l'antiga LOGSE s'estableix que a través del currículum de les àrees transversals s'ha establir el respecte cap a la pluralitat de les sexualitats, la veritat és que en els centres educatius gairebé mai no es fan referència positives

sobre l'homosexualitat. I aquestes referències solen basar-se en models inadequats o directament discriminatoris. Això fa que els/les joves adolescents només tinguin com referents directes els socials (on predominin termes com «marieta» o «bollera») o televisius (personatges en general no excessivament adequats). Això obliga a l'adolescent a amagar-se o fingir i per tant patir en silenci la seva solitud i no poder expressar-se en llibertat de por del rebuig.

L'entorn familiar tampoc no ajuda. En general, tenir un fill gai o una filla lesbiana no es considera un fet agradable. Davant aquesta situació un pare sol passar per diverses fases: xoc, negació, sentiment de culpa, expressió de sentiments i presa de decisions (ja sigui d'acceptació o de rebuig). D'aquesta forma, hi ha casos de pares i mares que rebutgen els seus fills per la seva orientació afectiva i sexual i arriben a maltractar-los físicament o psíquicament o a fer-los fora de casa. Això es podria evitar si els pares i mares comprenguessin que ells no han causat l'orientació dels seus fills i que qui realment pateix és el seu fill o filla, que necessita la seva ajuda.

L'adolescent homosexual pràcticament no troba suports d'ajuda en l'àmbit social, escolar i familiar, fet que reforça més la seva solitud i inquietud. És per això que en els centres educatius tant tutors com orientadors haurien d'estar preparats per enfrontar-se a aquestes situacions com una part més del Pla d'Acció Tutorial.

ACTIVITAT 4.

El tractament de la diversitat afectiva i sexual en els centres educatius.

En el currículum de l'ensenyament secundari s'estableixen una sèrie d'àrees transversals que reconeixen alguns valors que la societat democràtica ha acceptat com importants. Així les àrees d'educació sexual, per a la igualtat de sexes, educació per a la pau i l'educació moral i cívica han de ser les eines bàsiques per garantir el respecte cap a totes les orientacions afectives i sexuals i els estils

de vida que puguin generar. És per això que hem de garantir la plena discussió d'aquests temes de forma oberta i respectuosa i eliminar referències homòfobes:

- Reconeixement l'existència d'alumnes lgbtq en les nostres aules.
- Aquest alumnat requereix informació sobre l'homosexualitat que l'ajudi a desenvolupar la seva personalitat en llibertat i de forma respectuosa.
- Aquest alumnat pot requerir suport o ajuda en moments crucials.
- Eliminació de vocabulari, actituds i opinions homòfobes en les nostres classes i en el material escrit (llibres de text, etc.).
- Presentar models socials, familiars, laborals i científics amplis que recullin l'existència de l'homosexualitat. Per exemple, a l'hora de parlar de sexualitat a Tercer d'ESO, que es faci referència directa a l'homosexualitat. O bé intentar presentar models de famílies gais o lesbianes perquè avui en dia la societat ha superat el model de família nuclear.
- Presentar els models anteriorment indicats on l'homosexualitat apareix de forma positiva (grans científics o escriptors han estat homosexuals i això no cal amagar-ho).

Un exemple proper a aquests plantejaments és el de la coeducació i l'eliminació de models sexistes en el sistema educatiu. En els últims anys s'ha fet un gran esforç per a eliminar referències sexistes en els llibres de text i s'han fomentat experiències molt positives per a una major integració de les noies en el sistema educatiu en igualtat de condicions. Per a l'àmbit de la diversitat afectiva i sexual potser aquest camí sigui un referent a seguir.

Aquest marc teòric es basa en materials i conclusions de la publicació «25 qüestions sobre l'orientació sexual», guia docent per a professors i professores elaborada per la Comissió d'Educació de COGAM (versió catalana de la Coordinadora Gai Lesbiana).

Quadern
d'activitats

ACTIVITAT D'IDENTIFICACIÓ D'IDEES PRÈVIES I DE CONCEPTUALITZACIÓ

Objectius: Determinar el grau de coneixement de l'alumnat en relació a la qüestió de la diversitat afectiva i sexual.

Metodologia:

Recursos: Fotocòpia del qüestionari, pissarra i guix.

Distribució del grup: En un primera fase, individual. Posteriorment es farà una posada en comú amb tota la classe.

Segon cicle d'ESO, Batxillerat i FP Grau Mig.

Descripció de l'activitat:

Es tracta d'un qüestionari d'idees prèvies que ens servirà per a extreure quins coneixements inicials posseeix l'alumnat pel que fa a aquest centre d'interès. Aquestes idees inicials ens donaran una important informació sobre com plantejar la unitat didàctica. En principi es passarà el qüestionari als/a les alumnes perquè l'omplin de forma individual. Posteriorment el/la professor/a generarà un debat entre quan s'exposin en públic les respostes. La participació de l'alumnat serà voluntària però seria interessant que tothom participés per fomentar un primer acostament a la qüestió.

AVEURE QUÈ SAPS...

Series capaç de definir els següents conceptes?

Homosexualitat
Heterosexualitat
Gais
Lesbianes
Homofòbia
Transsexual

Respon Veritable o Fals als següents qüestions:

L'homosexualitat és un desajustament psíquic.
Les persones homosexuals gaudeixen dels mateixos drets que qualsevol altra persona.

L'homosexualitat és una forma més de viure la sexualitat i l'afectivitat d'una persona.
L'homosexualitat condiciona les teves aspiracions professionals.
Per què creus que l'homosexualitat és un tema tabú o bé objecte de burles?

Coneixes alguna persona homosexual? Si no en coneixes, com te les imagines?

Sincerament, si el teu millor amic / la teva millor amiga et fa saber que és homosexual com reaccionaries?

- a) m'apartaria d'ell/d'ella perquè no sabia com reaccionar
- b) parlaria amb ell/ella per a saber si necessita ajuda.
- c) parlaria del tema amb el/la tutor(a) o un(a) professor(a).
- d) el seguiria tractant igual.

Quin percentatge de la població creus que és homosexual?

Què creus que et defineix com a home o com a dona? La teva manera d'actuar, les persones que desitges o estimes?

Finalment comenta qualsevol altre aspecte que t'agradaria saber o preguntar. Si vols dóna la teva opinió sobre l'homosexualitat i si hauria de tractar-se en els instituts.

ACTIVITAT DE PRESENTACIÓ DE CONTINGUTS I DE SENSIBILITZACIÓ

Objectius: Conscienciar l'alumnat sobre la quantitat de paraules que existeixen per discriminar o injuriar les persones a causa de la seva orientació sexual i el mal que de vegades les paraules poden causar.

Metodologia:

Recursos: pissarra i guix.

Distribució del grup: Grup classe

Tercer i Quart d'ESO

Descripció de l'activitat:

Pluja d'idees per identificar les idees i conceptes que l'alumnat tingui sobre el tema. El/La professor/a preguntarà a la classe quines paraules o conceptes s'associen a l'homosexualitat i els anirà escrivint en la pissarra. Després preguntarà si a la pissarra hi ha alguna paraula que els molestaria que els diguessin («tortillera», «marieta»...). Aquestes paraules s'aniran esborrant fins que només quedin paraules o conceptes no ofensius. Finalment el professor preguntarà si hi ha alguna paraula que defineixi tothom sense considerar la seva orientació sexual. Pot haver-hi moltes, però n'hi ha una de molt important: «persones».

UNA ENQUESTA ESTRANYA

ACTIVITAT DE REFORÇ I AMPLIACIÓ, SENSIBILITZACIÓ

Objectius:

Fer referència a la situació de marginalitat i exclusió social que segueix sofrint el col·lectiu lgbt, molt especialment durant l'adolescència.

Metodologia:

Recursos: Guia de l'alumne

Distribució del grup: Individual. Posteriorment s'intentarà fomentar un debat entre els alumnes quan aquests expressin les seves respostes en veu alta.

Tercer i Quart d'ESO.

Descripció de l'activitat:

Els/les alumnes llegiran un text imaginari on s'invertiran les característiques de la societat actual. D'aquesta forma plantejem «un món a l'inrevés» on l'habitual és l'homosexualitat i «el diferent» és l'homosexualitat. Posteriorment l'alumne/a respondrà a una sèrie de qüestions, fet que li permetrà posar-se en situació i comprendre la irracionalitat de la situació plantejada... A continuació els/les alumnes respondran a un qüestionari on exposaran quines sensacions han tingut en llegir el text.

UNA ENQUESTA ESTRANYA

Llegeix el text següent i a continuació respon les preguntes que se't formulen

En els últims anys l'heterosexualitat cada vegada està sortint més a la llum. Les associacions i col·lectius homosexuals porten ja molts anys lluitant pels seus drets en una societat homosexual que els recrimina i margina.

La situació és molt pitjor en els instituts, on els joves homosexuals, en alguns casos, pateixen burles per part dels homosexuals. No oblidem que en la nostra societat la norma és l'homosexualitat i els homosexuals moltes vegades s'amaguen o oculten la seva orientació de por a les represàlies. La nostra societat no acaba de comprendre com a un noi li pot agradar

una noia o viceversa. Molts estaments socials, culturals i polítics no acaben d'entendre que l'heterosexualitat és una forma d'estimar tan respectable com qualsevol altra.

Avui dia en la família segueix sent una tragèdia descobrir que el fill o la filla és homosexual. Aquest és el cas de Carlos que porta dos anys sortint amb Elena, a qui va conèixer en l'institut quan estaven fent Quart d'ESO. Van intentar mantenir oculta la relació per evitar burles dels seus companys però al final van ser descoberts.

Carlos ens explica la seva experiència: «Quan vaig conèixer l'Elena vaig saber que era la persona amb la qual volia compartir la meua vida però per altra banda em preguntava a mi mateix com era possible. Havia intentat sortir amb alguns nois però realment em vaig adonar que no era possible... Em vaig preguntar si seria homosexual i em vaig espantar. Els homosexuals que sortien per la televisió eren tots uns bojos degenerats. I els meus pares, em matarien...»

Els pares de Carlos, l'Antoni i en Manolo, no van reaccionar bé al descobrir la relació del seu fill amb una homosexual. Antoni ens va comentar: «No m'ho podia creure... el meu fill embolicat

amb una dona! Què pensarien els veïns? No podia creure que el meu fill ens fes això.» L'Antoni i en Manolo van fer Carlos fora de casa: no podien suportar imaginar el seu fill tocant la pell d'una dona... Així que Carlos i Elena van haver de marxar a Barcelona... i buscar-se una feina per pagar el lloguer. «Van ser temps durs -comenta l'Elena- jo vaig haver de treballar en un club d'homosexuals servint copes i Carlos va haver de fer de missatger. Puc dir que he viscut l'heterofòbia en les meves carns.»

Amb molt d'esforç, Carlos i Elena van tirar endavant. Avui dia tenen un local d'ambient heterosexual en el conegut barri madrileny de Chueca. A més participen activament en l'associació Heterolàndia, on defensen els drets dels homosexuals.

Has trobat alguna cosa estranya en aquesta història?

1. Segurament t'hauràs adonat que aquesta història és estranya, per què?
2. Quines sensacions has tingut al llegir aquesta història? Et resulta estrany que algú sigui recriminat per ser homosexual?
3. Com et sentiries si els teus amics o els teus pares no t'acceptessin tal com ets? Com creus que se senten molts gais, lesbianes i transsexuals al ser rebutjats per la gent que estimen?
4. Alguns pares duen als seus fills/es homosexuals o bisexuals al psicòleg o al psiquiatra pensant que allí els «guariran». Uns altres els fan fora de casa o els maltracten físicament o psicològicament. Què n'opines?
5. Segurament t'ha resultat estrany i absurd que la gent discrimini o senti rebuig cap a una parella heterosexual... però deus adonar-te que igualment és absurd el contrari. Què n'opines?

NO ÉS UNA HISTÒRIA REAL PERÒ PODRIA SER-HO

ACTIVITAT DE REFORÇ I AMPLIACIÓ (COMENTARI DE TEXT), SENSIBILITZACIÓ

Objectius:

Analitzar les raons de la discriminació i rebuig que sofreix el protagonista.

Metodologia:

Recursos: Fotocòpia per a l'alumnat

Distribució del grup: Individual i posteriorment posada en comú en grup classe.

Tercer i Quart d'ESO

Descripció de l'activitat:

Lectura d'un relat imaginari però possiblement real sobre la història d'un adolescent de 15 anys que a poc a poc va descobrint la seva homosexualitat i les dures repercussions que això comporta. Després de la lectura es plantejarà als alumnes quines sensacions han tingut a en llegir la història, responent a una sèrie de qüestions.

NO ÉS UNA HISTÒRIA REAL PERÒ PODRIA SER-HO

Llegeix el text següent i a continuació respon les preguntes que se't formulen

Amb 15 anys, Robert passava una estona incòmode quan els seus companys de classe parlaven de les noies. A la seva classe de 3er C sembla ser que les companyes estaven «com un tren», especialment l'Elena. Almenys això era el que pensava en Ricard, el seu amic de la infantesa. La veritat és que a en Robert aquella noia (ni cap altra) no li cridava especialment l'atenció. De fet el seu amic Ricard sempre li preguntava coses del tipus: «però has vist com ve l'Elena avui? Si és que està per a fer-li un favor!, oi que sí, Robert?» En Robert, en aquestes circumstàncies, sempre responia d'una forma ambigua (de fet cada vegada més): «bé, no està malament», «tampoc no n'hi ha per tant», «no sabia dir-te». Robert havia pensat més d'una vegada a deixar anar alguna frase masclista com les d'en Ricard, però és que realment no li sortien... En

Robert només podia mirar aquell xaval de Quart de la classe del costat... En aquestes circumstàncies Ricard, que sempre l'havia respectat, va començar a picar una mica en Robert. Al principi amb sorna i després amb certa dolenteria, amb frases del tipus: «escolta, no m'espantis, Robert, segur que no t'estaràs tornant maricón, oi?», «perquè passes de l'Elena i no fas més que mirar el marieta aquest de Quart», «jo no vull maricones al meu costat, no sigui que se m'encomani». Amb el pas del temps, les frases d'en Ricard s'anaven fent més feridores alhora que s'anava apartant més d'en Robert. Mentre en Robert cada vegada se sentia més confús: per què estranya raó ni l'Elena ni

cap altra noia li cridaven l'atenció? Per què l'atreia tant aquell noi de Quart? De fet en un moment de dubte havia intentat masturbar-se amb les fotos de l'*Interviú* però realment no sentia res veient aquelles imatges de noies nues...

Una nit Robert no podia dormir. El seu cap no parava de donar voltes però va decidir ser valent i plantejar-se una sèrie de preguntes: estava clar que les noies no li agradaven i aquells nois mig nus que sortien de vegades per la tele, sí. I, segons havia llegit en una revista, els homes que els agraden altres homes eren... homosexuals? gais? Robert va pensar que això no era possible: a ell no li agradava vestir-se de dona i no era per res com el Boris de *Cròniques marcianas*... A més, si de veritat era gai no podria estudiar enginyeria... Els gais només es dedicaven al món de l'espectacle o a fer el pallasso per la tele... o no? Els dies passaven, en Robert estava cada vegada pitjor i en Ricard absolutament insuportable: el seu millor amic cada vegada era més desagradable amb ell. Un dilluns a primera hora, abans que el de Matemàtiques arribés i davant de tots els altres companys, Ricard va deixar anar una de les seves frases homòfobes: «vaja, si ja arriba la marieta de la Roberta», «què passa? ja t'ha baixat la regla?», «vigileu, poseu-vos d'esquena a la paret no vagi ser que Berta ens violi». Robert va esclatar perquè no podia més i va cridar a tots els que estaven allí, just quan el de Mates arribava: «Deixa'm en pau! Jo seré gai però no sóc tan mal amic i tan masclista com tu». Tots els presents, inclòs en Ricard, van quedar emmudits. A partir d'aquell dia no paraven d'assenyalar-lo amb el dit i de parlar a les seves esquenes: «mira, aquest és el marieta», «cal anar amb compte amb ell a les dutxes». En Robert estava fatal, per què li havia de passar això a ell? Quan el deixarien en pau? Ell no havia fet res dolent perquè la gent el tractés així!

NO ÉS UNA HISTÒRIA REAL PERÒ PODRIA SER-HO

COMENTARI DE TEXT

Has llegit una història sobre el que va succeir a en Robert en descobrir la seva homosexualitat. Ara anem a intentar analitzar alguns successos que li van passar responnent a aquestes preguntes:

1. Com qualificaries l'actitud d'en Ricard cap a en Robert? Com la definiries?
2. Al principi, en Robert no sabia massa bé què és el que li estava passant i sentia perdut. Per què? L'ajudava l'actitud d'en Ricard cap a ell?
3. En Robert pensava que per ser gai no podria ser mai arquitecte. Això és cert? L'orientació sexual o la teva identitat de gènere obliga a elegir una professió o altra?
4. En relació amb la pregunta anterior, quina creus que és la influència dels mitjans de comunicació en la percepció de l'homosexualitat? Positiva o negativa?
5. Davant l'assetjament d'en Ricard, com haguessis reaccionat tu?
6. Al final del text, en Robert es pregunta per què la gent el tracta així si realment ell no ha fet res dolent. Creus que realment en algun moment ho va fer? Per què la gent el tracta d'aquesta manera?
7. Creus que aquesta història és realista? És molt negativa? Creus que se li podrien afegir elements positius?
8. Com hauràs vist, aquesta història està sense acabar. Intenta acabar-la tu... Va trobar en Robert comprensió per part d'algú? Com creus que van reaccionar els seus pares quan van saber que era gai?

RECERCA D'INFORMACIÓ. EL DIA DE L'ORGULL GAI

Activitat
5

ACTIVITAT DE REFORÇ I AMPLIACIÓ (RECERCA D'INFORMACIÓ), SENSIBILITZACIÓ

Objectius:

Conèixer la història del moviment lgbt i les principals reivindicacions del col·lectiu de gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals.

Metodologia:

Recursos: Fotocòpia per a l'alumnat.

Distribució del grup: Individual i en grup classe

Batxillerat i FP.

Descripció de l'activitat:

Els alumnes han de buscar informació relacionada amb la Diada de l'Orgull Gai i respondre les preguntes que tenen en el qüestionari que se'ls distribueix. Es poden deixar alguns dies abans de posar en comú les respostes, per permetre accedir a internet, hemeroteques o demanar informació a alguna associació lgbt.

RECERCA D'INFORMACIÓ. EL DIA DE L'ORGULL GAI

Busca informació en hemeroteques o internet o consulta alguna organització lgbt i respon a les següents preguntes:

1. Quins són els colors que formen la bandera insígnia dels col·lectius dels gais, lesbianes, transsexuals i bisexuals?
2. Per quina raó surten al carrer milers de persones a tot el món el dia 28 de juny?
3. Creus que és necessària la celebració d'aquest dia? Per què?
4. Què es reivindica aquest dia?
5. Quan i on es va celebrar per primera vegada a l'Estat espanyol el Dia de l'Orgull?
6. Aproximadament, quantes persones lgbt hi ha a Espanya?
7. Quins són els fronts de lluita dels col·lectius lgbt? Quines són les seves reivindicacions?
8. De quines formes es poden presentar l'homofòbia i el rebuig social? És sempre violència física?
9. Què els ocorre a molt(e)s adolescents quan es descobreixen la seva homosexualitat?
10. Hi ha famílies homoparentals en l'actualitat? Com s'han format? Està reconeguda aquesta realitat?
11. Què han demostrat els estudis de psicologia sobre les parelles del mateix sexe pel que fa a l'educació dels infants? Són iguals els nens criats per parelles «homo» als criats per parelles «hetero»?
12. Comenta quina és la situació legal de les persones lgbt en els següents països: Holanda, Bèlgica, Gran Bretanya, Estats Units, Canadà, Aràbia Saudí, Espanya.

ACTIVITAT DE DESENVOLUPAMENT DE CONTINGUTS, SENSIBILITAT

Objectius:

Conèixer i diferenciar els conceptes de sexe, identitat de gènere, orientació sexual i rol de gènere. Introduir el concepte de transsexualitat.

Metodologia:

Recursos: Fitxes i qüestionari per a l'alumnat

Distribució del grup: Individual i posteriorment en grup classe.

Tercer i quart d'ESO.

Descripció de l'activitat:

Retallar les següents fitxes i repartir-les entre la classe de forma aleatòria (millor si al repartir-les ningú no les veu). Després es llegeix en veu alta què és el que posa en cada fitxa. En cadascuna d'elles es fa referència a algunes característiques d'una persona (lloc de naixença, sexe, color de la pell, color dels ulls...). Realment pot tocar-li a cada alumne/a unes característiques que no són les seves, inclòs el sexe. Posteriorment es responen una sèrie de qüestions, primer de forma individual i després de forma col·lectiva. La idea d'aquesta activitat és introduir el concepte de diversitat i conèixer la situació d'aquelles persones que viuen en un cos que no és el propi del seu gènere (persones transsexuals).

Basat en una activitat del Col·lectiu Lambda de València.

ENTENGUEM LA DIVERSITAT (I)

Després de llegir la targeta que t'ha tocat, respon a les següents preguntes:

1. Com t'has sentit quan t'ha tocat en la fitxa un color de pell o de cabell que no és el teu?
2. Quan t'ha tocat un sexe que no és el teu, com t'has sentit? Els teus companys han rigut? Com t'has sentit davant la seva reacció?
3. T'imagines que aquesta fitxa fos màgica i realment canviessis de sexe sense tu

voler-lo? T'imagines tenir el cos d'una noia encara que siguis un noi o a l'inrevés? Com et sentiries?

4. Has de saber que la situació de l'última pregunta és real i és un problema que afecta a les persones transsexuals. Són persones la identitat sexual de les quals no coincideix amb el seu sexe cromosòmic. És una situació que pot resultar complicada. En coneixes alguna? Què n'opines? **RESPOSTA LLIURE.**

ENTENGUEM LA DIVERSITAT (I)

Joc de targetes per repartir entre l'alumnat

Sóc un noi La meva pell és groga El meu pèl és negre Sóc de Taiwan	Sóc una noia La meva pell és fosca El meu cabell és negre Sóc de Guinea
Sóc una noia La meva pell és blanca El meu cabell és bru Sóc d'Alacant	Sóc un noi La meva pell és blanca El meu cabell és ros Sóc de Benidorm
Sóc un noi La meva pell és blanca El meu cabell és pèl-roig Sóc de València	Sóc una noia La meva pell és blanca El meu cabell és negre Sóc del Marroc
Sóc un noi La meva pell és blanca El meu cabell és ros Sóc d'Albacete	Sóc una noia La meva pell és groga El meu cabell és negre Sóc de Corea
Sóc un noi La meva pell és blanca El meu cabell és fosca Sóc de Sevilla	Sóc una noia La meva pell és blanca El meu cabell és ros Sóc de Madrid
Sóc una noia La meva pell és blanca El meu cabell és pèl-roig Sóc d'Alcoi	Sóc una noi La meva pell és fosca El meu cabell és negre Sóc d'Elx
Sóc un noi La meva pell és fosca El meu cabell és negre Sóc de Torrevella	Sóc una noia La meva pell és blanca El meu cabell és negre Sóc de Burgos
Sóc una noia La meva pell és blanca El meu cabell és castany Sóc d'Alacant	Sóc un noi La meva pell és blanca El meu cabell és ros Sóc de Noruega
Sóc una noia La meva pell és blanca El meu cabell és ros Sóc d'Alacant	Sóc un noi La meva pell és vermella El meu cabell és fosc Sóc de Colòmbia

ENTENGUEM LA DIVERSITAT (II)

ACTIVITAT DE DESENVOLUPAMENT DE CONTINGUTS, CONCEPTUALITZACIÓ

Objectius:

Conèixer i diferenciar els conceptes de sexe, identitat de gènere, orientació sexual i rol de gènere. Introduir el concepte de transsexualitat.

Metodologia:

Recursos: Guia de l'alumne

Distribució del grup: Individual i posteriorment en grup classe.

Quart d'ESO i Batxillerat

Descripció de l'activitat:

Lectura d'un text basat en un article de Natàlia Pujol, coordinadora del Grup Transsexual del col·lectiu DecideT d'Alacant. A continuació es realitzaran una sèrie d'activitats sobre aquest article.

ENTENGUEM LA DIVERSITAT (II)

Llegeix el text següent. Un cop ho hagis fet, respon les preguntes que se't formulen.

Ser diferent. El fet de no ser com els altres i per això cridar l'atenció, o fins i tot ser recriminat i discriminat pot arribar a angoixar tremendament una persona, sobretot si això l'empeny a ocultar i reprimir la seva veritable forma d'ésser i sentir. No obstant això, és precisament l'ésser diferent el que dona color i dinamisme a la societat. Com ha pogut convertir-se un valor tan positiu en alguna cosa negativa?

Parlant de diversitat afectiva sexual, el rebuig de la gent que es considera «normal» sol ser fins i tot major.

Possiblement això últim es degui al fet que durant molt temps tot el relacionat amb el sexe ha estat considerat com tabú, estigmatitzat i ridiculitzat. El problema és que qui més sofreixen aquesta ridiculització són precisament els qui es troben fora dels usos habituals i majoritaris.

L'objectiu d'aquesta activitat és ajudar a entendre la diversitat afectiva sexual, que existeix i que és digna i legítima. Per a això anem a posar l'accent en quatre aspectes de l'afectivitat i sexualitat:

Sexe. Ens referim als genitals externs i interns d'una persona. En el cas dels nois, el penis, els testicles i la resta de l'aparell reproductor masculí. En el cas de les noies, la vulva, l'úter, la vagina i la resta de l'aparell reproductor femení.

Identitat de gènere. Sentiment íntim i profund de pertinença a un o altre gènere. Pot ser masculina i femenina, independentment del sexe. És a dir, una persona amb testicles i penis pot saber-se dona i viure com a tal o bé una persona

amb aparell reproductor femení pot saber-se home i viure com a tal. En aquest cas, si la identitat de gènere no coincideix amb el sexe es parla d'una persona transsexual (disfòria de gènere).

Orientació sexual. Orientació del desig (qui ens agrada, ens atrau sexualment). Pot ser de diferents tipus: homosexual, si l'afectivitat està dirigida a persones del mateix sexe/gènere; heterosexual, si aquesta afectivitat està dirigida a persones de l'altre sexe/gènere; bisexual, si l'afectivitat està dirigida a persones d'ambdós sexes/gèneres.

Rol de gènere. Conjunt d'usos, maneres i comportaments associats culturalment a un o altre gènere. Es pot parlar de masculinitat i feminitat. En la nostra societat, on el masclisme segueix dominant, encara es consideren masculines o femenines certes professions o formes de vestir.

Cadascun dels aspectes anteriors són totalment independents, encara que en una majoria de persones solen apuntar tots ells en la mateixa direcció més o menys. Per exemple: pot donar-se el cas d'una persona nascuda amb genitals de femella que s'identifiqui com a dona (identitat de gènere femenina) però a qui li agradin les noies (orientació sexual homosexual) i el rol de gènere de la qual sigui més aviat masculí (li agradi vestir-se amb pantalons, pèl curt...). Ens trobarem aleshores davant d'una dona lesbiana d'aspecte masculí. Un cas diferent fora el d'una persona nascuda amb genitals masculins, la identitat de gènere de la qual sigui femenina (s'identifica com a dona) i que se senti atreta pels nois (orientació heterosexual). Ens trobem davant d'una dona transsexual heterosexual.

Com es pot veure, hi ha moltes possibilitats, encara que algunes són més comunes que altres.

Ara respondrem les següents qüestions per comprendre millor tot plegat.

ENTENGUEM LA DIVERSITAT (II)

1. Completa els espais en blanc del següent text:
 - a. El sexe gonadal queda expressat en forma de genitals _____ i _____.
 - b. _____. És un sentiment íntim i profund de pertinença a un sexe en concret. Pot ser masculina i femenina independentment del _____. Si la identitat de gènere no coincideix amb el sexe es parla d'una persona _____.
 - c. Orientació sexual. Pot ser de diferents tipus:
 - i. _____. Si l'afectivitat està dirigida a persones del mateix sexe/gènere.
 - ii. _____. Si aquesta afectivitat està dirigida a persones de l'altre sexe/gènere.
 - iii. _____. Si l'afectivitat està dirigida a persones d'ambdós sexes/gèneres.
 - d. Rol de gènere. Conjunt d'usos, maneres i comportaments associats culturalment a la _____ i la feminitat.
2. Respon veritable o fals a les següents qüestions:
 - a. El sexe (genitals) marca el sentiment de pertinença a un o altre gènere.
 - b. La identitat de gènere i el sexe van sempre units.
 - c. La identitat de gènere fa referència a l'íntim i profund sentiment de pertinença a un gènere o l'altre (ser home o dona).
 - d. L'orientació sexual depèn del sexe.
 - e. El rol de gènere social pot ser de tres tipus: homosexual, bisexual o heterosexual.
3. Anem a descriure a continuació a una sèrie de persones. Has d'indicar cadascun dels diferents aspectes del camp afectiu-sexual que hem vist (et donem el primer ja resolt perquè et resulti més fàcil).
 - a. En Joan té genitals masculins, és un noi, li agraden les noies i socialment se'l considera un home.
 - i. Sexe: *Mascle*
 - ii. Identitat de gènere: *Home*
 - iii. Orientació sexual: *Heterosexualitat*
 - iv. Rol de gènere: *Masculí*
 - b. L'Elena té genitals femenins, és una noia, li agraden les noies i socialment se la considera una dona.
 - i. Sexe:
 - ii. Identitat de gènere:
 - iii. Orientació sexual:
 - iv. Rol de gènere:
 - c. La Carme té genitals masculins, és una noia, li agraden els nois i socialment se la considera una dona:
 - i. Sexe:
 - ii. Identitat de gènere:
 - iii. Orientació sexual:
 - iv. Rol de gènere:
 - d. La Núria té genitals femenins, és una noia, li agraden les noies i socialment se la considera una dona, encara que sempre porta pantalons i el cabell molt curt:
 - i. Sexe:
 - ii. Identitat de gènere:
 - iii. Orientació sexual:
 - iv. Rol de gènere:

ACTIVITAT DE DESENVOLUPAMENT DE CONTINGUTS, CONCEPTUALITZACIÓ I SENSIBILITZACIÓ

Objectius:

Conèixer la transsexualitat, la realitat social que l'acompanya, les necessitats i exigències del col·lectiu transsexual i els passos que s'han de seguir en la seva lluita.

Diferenciar transsexualitat de transvestisme.

Metodologia:

Recursos: Text i qüestionari per a l'alumnat.

Distribució del grup: Individual i posteriorment en grup classe.

Quart d'ESO i Batxillerat.

Descripció de l'activitat:

En aquesta activitat anem a treballar amb un fullet divulgatiu sobre transsexualitat dissenyat per Natàlia Pujol, de l'àrea de transsexualitat del col·lectiu DecideT d'Alacant. Analitzarem com poden ajudar uns pares a una fill/a transsexual, diferenciarem transsexualitat de transvestisme, coneixerem les demandes que fa el col·lectiu a les administracions. Igualment farem referència als passos que deuen seguir aquelles persones transsexuals que vulguin sotmetre's a la cirurgia de reassignació de gènere (mal anomenada «canvi de sexe»).

Aquesta anàlisi la farem en forma de comentari de text; és a dir primers llegirem el text i posteriorment contestarem una sèrie de preguntes.

Para los Padres...

¿Qué hacer si tu hijo/a es transexual?

Lo principal es que sepa que no está solo/a y que cuenta con vuestro apoyo incondicional. Hay que tener en cuenta que el solo hecho de haberse contado ha sido una situación muy dura para él/ella y que lo realmente importante es que al final ha confiado en vosotros.

¿Nos debemos sentir engañados?

Es normal que aparezca cierto sentimiento de engaño y falta de confianza. Recordad que finalmente es lo ha contado y que debéis responder positivamente a esa muestra de sinceridad. Tened por seguro que le ha dado mil vueltas antes de tomar la decisión. Ahora podéis comprender mejor algunas de sus actitudes, depresiones y ansiedades pasadas. No dejéis aparcado el tema, hablad de ello las veces necesarias sin reprochar nada e interesándoos por lo que piensa y siente, sus planes de futuro...

¿Y ahora que debemos hacer?

El primer paso es acudir a un psicólogo o sexólogo **especializado** en transexualidad. Él será quien diagnostique y asesore correctamente sobre este asunto. Este profesional será quien dé vía libre al comienzo del proceso de cambio una vez no hayan dudas al respecto. Es primordial el seguimiento psicológico durante el proceso transexualizador debido a que se va a enfrentar a una serie de cambios muy radicales en algunos aspectos de su vida. Pero recordad siempre que será para ayudar a vuestro hijo/a a que tenga una vida más equilibrada y plena en todos los aspectos. Lo importante es que consiga ser feliz.

El camino no será fácil, pero sí que lo hará mucho más llevadero si cuenta con el apoyo de padres y familiares.

Glosario de términos...

• **Identidad sexual:** sentimiento individual de pertenencia a un sexo en concreto. Lo habitual es que la identidad sexual y el sexo físico coincidan, pero en el caso de las personas transexuales no ocurre así.

• **Transexualidad:** persona que íntima y persistentemente se siente del sexo opuesto a con el que nació. Esta condición provoca infelicidad e insatisfacción con el género de sí mismo. Ante esta situación, algunas personas optan por someterse a operaciones quirúrgicas y tratamientos hormonales de cambio de sexo. Este término se utiliza tanto para la persona que decide cambiar su sexo como para la que no toma tal decisión.

• **Intersexualidad:** coexistencia total o parcial de caracteres de ambos sexos no provocada: hermafroditismo, pseudohermafroditismo, etc.

• **Travestidista:** persona que se viste con prendas asociadas socialmente al sexo al que esa persona, según sus órganos sexuales visibles, no pertenece. Se siente agusto con su identidad sexual y no tienen ningún problema con ella.

• **Género social:** conjunto de usos, maneras y comportamientos asociados culturalmente a un sexo determinado. Generalmente se adopta el rol de género que se asocia al propio sexo físico y/o identidad sexual, pero hay quienes no cumplen esto. Se puede hablar de masculinidad, femineidad y ambigüedad en el comportamiento social.

Direcciones de interés...

• **Asociación DecideT Alicante**
Reuniones los sábados de 18:00 a 20:00h
Centro14, c/Labradores, 14 03001 ALICANTE

Lo que siempre quisiste saber sobre...

TRANSEXUALIDAD e IDENTIDAD DE GÉNERO

Grupo de Transexualidad DecideT Alicante

Web: www.decide.org
Mail: info@decide.org

FOLLETO PRACTICO INFORMATIVO SOBRE TRANSEXUALIDAD Y GÉNERO

Para Todos...

¿Qué es la TRANSEXUALIDAD?

El término **transexual** empieza a utilizarse en 1940 para denominar a los individuos que desean vivir de forma permanente como miembros del género opuesto al sexo con que nacieron y que quieren amoldar su físico, en la medida de lo posible, a lo que sienten. Para ello se usan terapias hormonales y la cirugía de reasignación genital, o como también se la conoce coloquialmente pero de forma incorrecta, cirugía de cambio de sexo.

En 1973 se empieza a utilizar el término **síndrome de disforia de género**, que incluye al **transexualismo** pero no de una forma tan estricta. Se utiliza pues **disforia de género** para designar la profunda insatisfacción provocada por el conflicto entre el sexo al que se siente pertenecer, y con el que se identifica, y el sexo físico y signado socialmente al nacer.

«No es una enfermedad mental pero provoca angustia.»

¿Qué es la IDENTIDAD DE GÉNERO?

El sentimiento de pertenecer a un determinado sexo se llama **identidad de género**. La gran mayoría de la gente nunca ha tenido la necesidad de interrogarse sobre su identidad de género debido a que en mayor o menor grado coincide con su sexo biológico y anatómico. Por tanto esta faceta de la propia identidad pasa totalmente inadvertida para muchos porque se suele considerar que la identidad de género y el físico que la contiene siempre deben coincidir.

Cuando no ocurra así estaremos hablando de **transexualidad** y esta incongruencia provoca un profundo malestar en la persona que lo padece hasta que consiga alinear su físico con la identidad que tan profundamente siente.

Para las Administraciones...

¿Qué pedimos los y las transexuales?

Ya desde 1940 se empezó a ver que la única forma de ayudar a una persona transexual era acondicionando su físico con su identidad de género y conseguir que viviera su vida como del sexo sentido de la forma más completa posible, ya que los tratamientos psicológicos y psiquiátricos se habían mostrado totalmente ineficaces. Esto nos lleva a la conclusión de que **no estamos ante una enfermedad mental**.

Aun así, el malestar y la angustia que esta situación provoca pueden llevar a la automutilación o incluso al suicidio.

Por todo ello demandamos de las administraciones que **incorporen** el tratamiento transexualizador a las prestaciones cubiertas por la sanidad pública mediante **unidades interdisciplinarias de identidad de género**, incluyendo en ellas a psicólogos, endocrinólogos y cirujanos.

Así mismo también exigimos que se creen los cauces administrativos necesarios para el pronto reconocimiento de la nueva situación legal (**cambio de nombre y sexo en el DNI**) por ser necesario para lograr esa **transparencia social** necesaria para tener las mismas oportunidades de llevar una vida plena como cualquier otro ciudadano.

«No reclamamos tener más derechos que el resto, sino tan solo que no nos lo pongan más difícil que a los demás.»

Para Nosotr@s...

Soy trans, ¿qué pasos debo dar?

Tal como está la situación actualmente hace falta seguir una serie de pasos para poder realizar el proceso de cambio.

Si eres de Andalucía o Extremadura puedes acudir a tu centro de salud y exigir que se te remita a la unidad de **Identidad Sexual del Hospital Carlos Haya de Málaga**, ya que en estas comunidades, el proceso está cubierto por la seguridad social. En caso contrario deberás de:

PSICÓLOGO:

Acude a tu médico de cabecera, exponle el caso, y pide que se te remita al psicólogo. No todos los psicólogos saben tratar el tema, pero si necesitas que te orientemos puedes contactar con nosotros. El psicólogo deberá establecer un diagnóstico y realizar un informe sobre el mismo para luego remitirlo al endocrinólogo. Recuerda que quien mejor sabe lo que te pasa eres tú.

ENDOCRINÓLOGO:

Una vez con el informe positivo pídele a tu médico de cabecera cita con el endocrino. De nuevo, no todos conocen los tratamientos hormonales específicos para transexuales, así que siempre informaremos al profesional de la salud. No experimentes con hormonas por tu cuenta, su uso sin control médico puede ser muy peligroso para tu salud.

CIRUJANO:

Las operaciones siempre serán con médicos privados. Infórmate bien antes de decidirte por uno en concreto. Pide referencias siempre que sea posible y compara.

También puedes realizar todo este proceso con especialistas privados en caso de que te lo puedas permitir económicamente.

Hasta donde quieras llegar lo decides tú.

LA TRANSSEXUALITAT A LES CLARES

Qüestionari

Respon a les següents qüestions en funció del que has llegit al text anterior:

Què han de fer els pares i mares quan el seu fill/a els explica què és transsexual?

Es poden sentir enganyats els pares?

Alguna vegada has tingut un gran secret en la teva vida i no has pogut explicar-lo als teus pares per por a la seva reacció? Imagina't la situació per a una persona transsexual. Comenta les teves inquietuds i sensacions.

Què han de fer els pares i mares en aquestes circumstàncies?

Creus que aquest camí és fàcil? Quina importància juguen els pares en aquest aspecte?

Com reaccionaries si un amic/a o un germà/na t'expliqués que és transsexual?

Què és la identitat sexual?

Què és la transsexualitat?

Creus que el transvestisme i la transsexualitat són el mateix?

Tots les persones transsexuals prenen la decisió de sotmetre's a una operació quirúrgica?

Quines tècniques s'utilitzen perquè una persona transsexual pugui modificar el seu físic?

Què és la disfòria de gènere?

Com creus que se sent una persona amb disfòria de gènere?

La transsexualitat és una malaltia mental?

Què és la identitat de gènere?

Coincideixen sempre la identitat de gènere i el sexe d'una persona?

Què demanen les persones transsexuals a les administracions i la societat?

Van ajudar els tractaments psiquiàtrics i psicològics a les persones transsexuals? Què demostra això?

Encara que no es tracti d'una malaltia, quines situacions pot provocar?

Quins especialistes han d'intervenir per ajudar a una persona transsexual?

Quines modificacions administratives s'han d'engegar? Amb quins objectius?

És gratuït el procés de reassignació de gènere?

Quins passos ha de seguir una persona transsexual per realitzar aquest procés?

Activitat 9

ACTIVITAT DE CONCEPTUALITZACIÓ, DESENVOLUPAMENT DE CONTINGUTS

Objectius:

Conèixer la realitat social i legal de l'homosexualitat en el món

Metodologia:

Recursos: Fotocòpia del material per a l'alumnat

Distribució del grup: Individual

Segon Cicle d'ESO, Batxillerat i FP de Grau Mig.

Descripció de l'activitat:

En aquesta activitat coneixerem diferents situacions dels homosexuals i transsexuals en el món segons un estudi fet per l'àrea de minories sexuals d'Amnistia Internacional. Primer, els/les alumnes llegiran aquests petits informes i posteriorment respondran a un qüestionari.

PINZELADES DEL MÓN

PINZELLADA N°1

ESTATS DIVIDITS: la penetració anal segueix sent il·legal en 20 Estats dels EUA, en sis dels quals (Arkansas, Kansas, Maryland, Missouri, Texas i Oklahoma) la prohibició tan sols és aplicable a actes homosexuals. No obstant això en altres 12 Estats hi ha lleis antidiscriminatòries.

PINZELLADA N°2

PERSECUCIÓ: Des de 1994 s'han constatat atacs violents o persecució de minories sexuals i activistes relacionats amb la SIDA en 19 països, existint en 18 d'ells persecucions greus per part de la policia.

PINZELLADA N°3

CONSENTIMENT: Almenys 47 països tenen la mateixa edat de consentiment per a homosexuals i heterossexuals a l'hora de mantenir relacions sexuals.

PINZELLADA N°4

ASIL: En 18 països es contempla l'asil a individus pertanyents a minories sexuals, però les sol·licituds molt sovint solen rebutjar-se.

PINZELLADA N°5

ASSASSINATS: Brasil ostenta el record d'assassinats de minories sexuals: 1600 morts entre 1980-1997; només el 5% dels assassins duts a judici.

PINZELLADA N°6

RELACIONS: entorn al 2% de les dones i el 4% dels homes tenen conductes exclusivament homosexuals.

PINZELLADA N°7

EL RECONeixEMENT LEGAL de les parelles del mateix sexe existeix a Dinamarca, Espanya, França, Hongria, Islàndia, Holanda, Noruega, Suècia, Groenlàndia, Quebec (Canadà) i Vermont (EE. UU.).

PINZELLADA N°8

LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ: La llibertat d'expressió i associació són denegades a gais i lesbianes per mitjà de lleis anti-propaganda,

censura prohibicions i pràctiques discriminatòries. Això ha ocorregut al Regne Unit, Romania, Kuwait i Líban.

PINZELLADA N° 9

HOMOPARENTALITAT: El reconeixement legal de pares no biològics existeix a Bèlgica, Dinamarca, Finlàndia, Islàndia, Països Baixos i Noruega.

PINZELLADA N° 10

REASSIGNACIÓ DE GÈNERE: És il·legal a Portugal, Iran, Ghana, Eslovènia, Albània, Macedònia.

PINZELLADA N° 11

PENA DE MORT: Se sap que a Iran, Afganistan i Aràbia Saudí han executat homosexuals durant l'última dècada a causa de la seva sexualitat.

PINZELLADA N° 12

VANDALISME: Xina processa als gais i les lesbianes sota les lleis de «vandalisme»

PINZELLADA N° 13

TREBALL: Prohibició d'accés per a gais i lesbianes a les Forces Armades de Japó, Bielorrússia, Croàcia, Grècia, Hongria, Luxemburg, Polònia, Portugal, Turquia, Estats Units, Argentina, Brasil, Perú i Veneçuela.

PINZELLADA N° 14

TRANSGENERISME: Austràlia té protecció específica contra la discriminació de les persones transgènere.

PINZELLADA N° 15

IGUALTAT: La constitució de Fiji (igual que les d'Equador i Sud-àfrica) contenia una clàusula que prohibia tota discriminació basada en l'orientació sexual, fins a que va ser eliminada. Suïssa compta amb una clàusula de sobre «estil de vida».

PINZELLADA N° 16

DOCUMENTACIÓ: Els transsexuals de Turquia, Ucraïna, Aotearoa (Nova Zelanda) poden tenir documents oficials que reflecteixin la seva identitat de gènere. Els del Regne Unit no poden.

PINZELADES DEL MÓN

Qüestionari

Una vegada que hem llegit aquestes «pinzellades», respondrem les següents qüestions de forma individual. Posteriorment podem comentar les respostes en públic, amb la idea de generar un debat.

PINZELLADA N°1. Per què creus que en aquests Estats americans la penetració anal està prohibida?

Per quina la penetració anal està prohibida en alguns estats exclusivament per als homosexuals?

PINZELLADA N°2. Per quina aquestes persones són perseguides?
Et sembla raó per ser perseguits?

PINZELLADA N°3. Et sembla adequat que homosexuals i heterossexuals puguin començar a tenir relacions sexuals a la mateixa edat?

Quina és l'edat de consentiment a Espanya?

PINZELLADA N° 4. Per què creus que alguns homosexuals han de demanar asil en altres països?

PINZELLADA N° 5. Per què creus que hi ha tants homosexuals assassinats a Brasil?
Com és possible que només un 5% dels assassins siguin duts a judici?

PINZELLADA N°6. L'haver tingut alguna vegada alguna conducta homosexual significa que una persona sigui homosexual? Fixa't en els percentatges. Et criden l'atenció?

PINZELLADA N° 7. Quina és la situació legal de les parelles del mateix sexe a Espanya?

PINZELLADA N° 8. Per què creus que en aquests països existeix aquesta censura?

Creus que això és admissible en una democràcia com en el cas de Regne Unit?

PINZELLADA N° 9. Quina és la situació dels fills de les parelles homosexuals a Espanya? I al resta d'Europa?

PINZELLADA N° 10. Per què penses que en aquests països no es permet la cirurgia de reassignació de gènere? Està permesa aquesta cirurgia a Espanya? La cobreix la Seguretat Social?

PINZELLADA N° 11. Com creus que hauria de reaccionar la comunitat internacional davant d'aquests fets?
Quina és la regulació de la pena de mort a Espanya?

PINZELLADA N° 12. Ser gai o ser lesbiana significa ser un vàndal?
Llavors, per què a Xina es fa aquesta comparança?

PINZELLADA N° 13. Per què creus que en aquests països s'impedeix l'accés de gais i lesbianes a l'exèrcit?

PINZELLADA N° 14. Existeixen a Espanya lleis antidiscriminatòries per a les persones transsexuals?

PINZELLADA N° 15. Conté la Constitució espanyola alguna apartat específic contra la discriminació de gais i lesbianes?

PINZELLADA N° 16. Coneixes quin és la situació legal de les persones transsexuals a Espanya?

ACTIVITAT D'AVALUACIÓ I REFORÇ

Objectius:

Conèixer si les idees prèvies dels/de les alumnes han sofert modificacions. Es pretén conèixer no només el grau de coneixements conceptuals adquirits sinó també la variació actitudinal que s'hagi pogut produir.

Metodologia:

Recursos: Fotocòpia del qüestionari per a l'alumnat

Distribució del grup: Individual

ESO, Batxillerat i FP Grau Mig.

Descripció de l'activitat:

Després de treballar el tema a la classe, es procedirà a una activitat en forma de petit qüestionari anònim per conèixer si les idees prèvies dels/de les alumnes han sofert modificacions.

TÍTOLS PUBLICATS EN AQUESTA COL·LECCIÓ

- Introducció a la diversitat afectiva i sexual
- Educació en el lleure
- Treball amb famílies (Guia per al professorat)
- Història antiga i medieval (Batxillerat)
- Història moderna i contemporània (Batxillerat)
- Tutoria (2n Cicle d'ESO)

Col·lecció creada per:

Aquesta guia s'ha elaborat amb la col·laboració de:

Amb el suport de:

